

L a n d s k a p s n ä m n d e n s utlåtande till Ålands
landsting med anledning av landstingsmannen Alonzo Lind-
qvists m.fl:s petition av den 22 februari 1932 angående
N:o 14/1932. framskjutande av åldern för läropliktens vidtagande.

Sedan landstingsmannen Alonzo Lindqvist m.fl. uti en till Landstin-
get ingiven petition av den 22 februari 1932 på där i framhållna skäl
gjort förslag därom, att 3 § 1 mom. i lagen om läroplikt, given den
15 april 1921, måtte erhålla följande ändrade lydelse:

"Läroplikten inträder på landsbygden vid höstterminens bör-
jan det kalenderår, under vilket barnet fyller åtta år och upp-
hör vid vårterminens slut det år, under vilket barnet fyller
fjorton år; i Mariehamns stad vid höstterminens början det ka-
lenderår, under vilket barnet fyller sju år och upphör vid vår-
terminens slut det år, under vilket barnet fyller tretton år,
eller ifall det kunskapsmått och den färdighet, som i 2 § stad-
gats, icke uppnåtts, för landsbygden femton år och för staden
tretton år",

samt petitionen överlämnats till lagutskottets behandling, har nämnda
utskott uti sitt i ärendet den 23 februari innevarande år avgivna be-
tänkande föreslagit, att landstinget, innan definitivt beslut i saken
fattas, ville över petitionen till inkommande höstsession inbegära
landskapsnämndens utlåtande samt, ifall hinder icke anses möta, fram-
ställning om antagande av lagen om läroplikt, given den 15 april 1921,
att gälla jämväl i landskapet, dock sålunda, att 3 § erhåller av utskot-
tet avsett innehåll; eller att landskapsnämnden, ifall kompetenshinder
anxes föreligga, till landstingets instundande höstsession inkommer

med förslag till motion om ändring av 3 § 1 läropliktslagen att föreläggas
Finlands riksdag.

Vid ärendets behandling i landstinget den 25 ovan nämnda februari lades
lagutskottets betänkande till grund och blev utan diskussion godkänt så-
som landstingets beslut, vilket meddelats landskapsnämnden i skrivelse
N:o 29 för den 21 mars 1932.

Till fullgörande av nästberörda uppdrag nödgas landskapsnämnden främja
uppmärksamgöra Landstinget på den omständigheten, att petitionen lider
ett fel, som sannolikt av förbiseende fått inflyta i förslaget till ny
del av ifrågakomna lagrum. I förslaget upptages nämligen bestämmelsen,
att om det kunskapsmått och den färdighet, som i 2 § läropliktslagen stad-
gas, icke uppnåtts, upphör läroplikten för staden vid tretton års ålder,
huru denna läroplikt, i överensstämmelse med tiden för läropliktens om-
fattning enligt förslaget bör upphöra, då barnet fyller fjorton år.

De synpunkter petitionärerna i sin förevarande petition framhålla,
synas även landskapsnämnden vara giltiga; och otvivelaktigt är, att
de strapatser folkskolbarn på landet titt och ofta få underkasta sig
samt den bundenhet och de intellektuella ansträngningar, som deras
skolgång medför, hos yngre barn, enligt vad landskapets folkskolin-
spektor framhållit, i flere fall hämmar den fysiska utvecklingen och
åstadkommer jämväl vådor för deras psykiska hälsa, varför folkskolin-
spektorn vid lämpliga tillfällen uppmanat folkskolornas lärare att
icke mottaga barn under sju års ålder till skolas lägsta klass. Och
numera är, genom bestämmelsen i förordningen av den 4 juni 1931 angå-

ende folkskolans organisation, även fyllda sju år fastställd såsom minimiålder för intagning i folkskolas första klass. För staden Mariehamns barn i läropliktsåldern står dock saken annorlunda än för landsbygdens. Här hava ej barnen lång skolväg, som kunde trötta dem, och de kunna utan olägenhet deltaga i de regelbundna måltiderna uti hemmen, varför en höjning av läropliktsåldern för dem blott för likformighetens skull, såsom lagutskottet föreslagit, icke förefaller välbetänkt.

Den föreslagna lagändringen till åtta år för landsbygdens barn skulle emellertid medföra konsekvenser, vilka varken petitionärerna eller lagutskottet torde hava klargjort för sig. Ty framskjutes begynnelsen av barnens skolgång i normala fall till fyllda åtta år, blir härav följden, att läroplikten lagenligt fortvarar tills barnen fyllt sexton, sjutton eller i några fall aderton år; eller sexton år för dem, vilka begynt skolgången i normal tid och genomgått lägre och högre folkskolas kurs, sjutton år för dem som under samma omständigheter stannat kvar å klass samt aderton år för de elever, vilka på grund av stadgandet i 3 § 2 mom. av läropliktslagen beviljats uppskov med läropliktens fullgörande och därjämte ej på sex år - den tid läroplikten omfattar - hunnit förvärva det kunskapsmått, som berättigar till erhållande av avgångsbetyg från den egentliga folkskolan. Ynglingar och flickor i sexton, sjutton och aderton års åldern skulle sålunda i gemen få kännas vid det hinder i utövändet av förvärvsarbete, som ett obligatoriskt skoltvång innebär, om ock detta i fortsättningsskolan på landet i vanliga fall omfattar skolgång blott under två aftontimmar två dagar i veckan. Visserligen kunde

ju hela den undervisning, fortsättningskolan på landet skall meddela, medhinnas på ett år, om timantalet för densamma ökades; och hela den tid läroplikten omspanner kunde sålunda minskas med ett år. Men en sådan omläggning av folkskolans program och en framställning om lagändring i denna riktning torde dock ej hava någon utsikt att vinna riksdagens bifall, bland annat därför, att det till lärarna utgående årliga övertimsarvodet härigenom torde komma att fördubblas.

På grund härav och med hänsikt till vad nedan anföres gives det enligt landskapsnämndens förmenande icke någon vägande anledning att företaga den föreslagna lagändringen för landskapets vidkommande. Övanåberopade 2 mom. av 3 § läropliktslagen stadgar nämligen, att tiden för läropliktens fullgörande kan framskjutas ett år, där barnets målsmän eller folkskolans direktionsprövar det för barnet nyttigt. Härvid har sålunda den även i landskapet tillämpade läropliktslagen lämnat föräldrar och skoldirektioner så stor frihet att uppskjuta begynnelsen av barnens skolgång, tills dessa fyllt åtta år, att detta nästan kunde bli regel, om blott vederbörande kunde övertygas om nyttan härav och i större utsträckning, än vad härintill varit fallet, begagnade sig av den möjlighet lagen giver i förevarande hänseende.

Enligt lagutskottets betänkande hava vid ärendets behandling inom Landstinget olika åsikter uttalats därom, huruvida frågan om läropliktsålderns inträde berör de i 9 § 6 mom. självstyrelselagen omförmälda "grunderna för undervisningsväsendet", eller om Landstinget äger lagstiftningsbefogenhet i muförevarande hänseende eller ej. För sitt vid-

kommande anser landskapsnämnden, att stadgandet i 3 § läropliktslagen om tidpunkten för läropliktens inträdande otvivelaktigt hör till de bestämmelser i läropliktslagen, som röra nämnda "grunder". Man måste nämligen antaga, att staten i sitt eget intresse bör tillse, att ungdomen av en viss ålder i genomsnitt innehar samma kunskapsmätt överallt i riket. Men om landskapet ägde full frihet att efter egen prövning bestämma läropliktsåldern, kunde man, såsom konsekvens härav, tänka sig en så vittgående avvikelse i fråga om läropliktsålderns inträde, att lärotvångets ide finge en helt annan gestaltning på Åland än i riket. De undantag och den lindring i stadgandets tillämpning rikslagen påbjuder, komma själfvallet även landskapet till godo. Denna uppfattning delas, på grund av vad landskapsnämnden erfarit, även av den främste sakkunnige på folkskolans område i skolstyrelsens svenskspråkiga avdelning. Sålunda torde Landstinget knappast hava möjlighet att fatta beslut om ändring av läropliktsåldern.

På sätt landskapsnämnden i det föregående framhållit, har särskilt åt folkskoldirektioner lämnats vidsträckta möjligheter att framskjuta den tid, då barnen inträda i läropliktsåldern. Vid sådant förhållande och då samma synpunkter, petitionärerna framhållit som motiv för höjande av begynnelseåldern till åtta år för landsbygdens barn, äro förhållanden jämväl på många orter i republiken, och vederbörande skolmyndigheter, om stadgandet i 3 § 2 mom. läropliktslagen ej förefunnits, med all sannolikhet skulle under lagens redan mer än elvaåriga giltighetstid hava vidtagit åtgärder uti nuförevarande syfte, kommer i-

frågakomna förslag till lagändring helt visst icke att leda till resultat, även om Landstinget, såsom lagutskottet förmenar, bör inrikta sig på att antaga läropliktslagen i sin helhet med av petitionärerna åsyftad förändrad lydelse av 3 § 1 mom., enär stadgandet berör "grunderna för undervisningsväsendet"; och kan landskapsnämnden förty icke heller tillstyrka en hänvändelse i ärendet till riksdagen att föreläggas densamma i form av motion om ändring av meranämnda lagrum.

Med beaktande av ovanframhållna, å sak verkande förhållanden, får landskapsnämnden vördsamt föreslå,

att landstingsmannen Alonzo Lindqvists m.fl:s förvarande petition angående framskjutande av åldern för läroplikts vidtagande icke måtte föranleda till någon åtgärd från Landstingets sida.

Mariehamn den 3 november 1932.

På landskapsnämndens vägnar:

